

Poštovní umění - Mail-art

Mail-art (poštovní umění) nejčastěji vypadá jako psaní nebo pohlednice. Běžná je velikost do formátu A4 (297 x 210 mm), který je ještě možné poslat v obálce. Poštovní umělci (mail-artisté) používají všechny možné (i nemožné) formy a výtvarné techniky - fotografie, koláž, asambláž, kresba, grafika, strojopis, nalezený předmět, výstřížek z novin, časopis, text, kniha, xerokopie, muchláž, telegram a aerogram, magnetofonová páska, CD-rom, video, fax - a kdo ví, co ještě. Jedna z mnoha definic říká, že poštovní umění je všechno, co bylo jako poštovní umění označeno a doručeno adresátovi poštou.

Za zakladatele a průkopníka poštovního umění je považován Ray Johnson, malíř z New Yorku. V padesátých a šedesátých letech posílal poštou své obrazy a koláže velkému okruhu přátel, zásilky často doplňoval stručným dovětkem: »please add to & return to R.J.«. (Prosím, dotvoř & pošli zpět Rayovi Johnsonovi.) Z umělců soustředěných kolem Johnsona vznikla New York Correspondence School (N.Y.C.S.). Úsilí korespondenční školy vyvrcholilo první výstavou mail-artu ve Whitney-Museum of American Art. Ken Friedmann, další člen N.Y.C.S., rozjel v roce 1972 mezinárodní poštovní lavinu - za pomoci přátel sestavil adresář obsahující více než tisíc adres aktivních umělců i amatérů z několika zemí. Začátkem sedmdesátých let byla celosvětová síť poštovního umění prakticky vybudována. Mail-art se pěstuje po celém světě, velice oblíbený je v Japonsku. Tamní pošťáci doručí cokoli, co je

opatřené adresou, známkami a příslušnými razítky: vějíř, pomeranč, vajíčko na měkko, papírové skládačky origami, lampiony, živou květinu v květináči, nafouknutý balónek, nakousnutý banán, talíř s obědem, knihu se jménem adresáta napsaným na ořízce, tři páry bot (odeslané samozřejmě kus po kuse), tričko, zápalky a jedinou cigaretu...

S posunem mail-artu od estetiky ke komunikaci se do poštovního hnutí stále více zapojují lidé bez umělecké ctižádosti. Cílem už není představení díla, ale vzájemné sblížení, hmatatelný pocit lidské sounáležitosti. Díky všude dostupné poště mohou do hry vstupovat i samotáři žijící mimo centra. Mail-art je založený na primitivní výměně a na vzájemné důvěře. Nikdo v něm nemůže získat víc, než dává. Proměnlivá síť přátelských vztahů, společný zájem a radost ze vznikajícího díla jsou novými zkušenostmi v dějinách umění. Mail-art je nadnárodním místem pro setkávání rozličných sociálních skupin, kultur, ras, věků a ideologií. Kromě lidské slušnosti nemá žádná omezující pravidla. Je v něm ale obsažena spousta myšlenek týkajících se svobody, rovnosti, demokracie, úcty, tolerance a přátelství.

Geofyzikální ústav AV ČR
Agentura Galerie H

Vás srdečně zvou
na dvanáctou výstavu cyklu
Setkávání

Ryosuke Cohen:
Mail-art

zahájení ve středu 9. února v 16.00 hodin
10. února - 30. dubna 2005
otevřeno po-pá 8.00-16.00 hodin

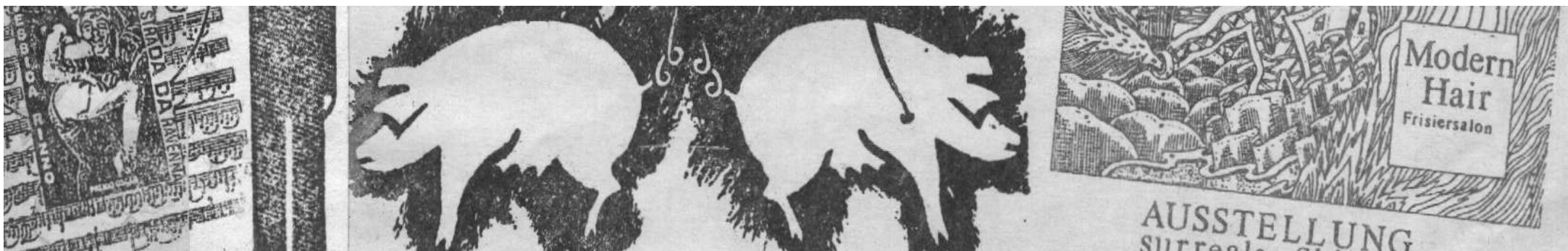
GFÚ

Geofyzikální ústav AV ČR
Boční II, 140 00 Praha 4-Spořilov
tel. 267103345, www.ig.cas.cz

Metro trasa C, st. Roztyly, pak 9 min. pěšky,

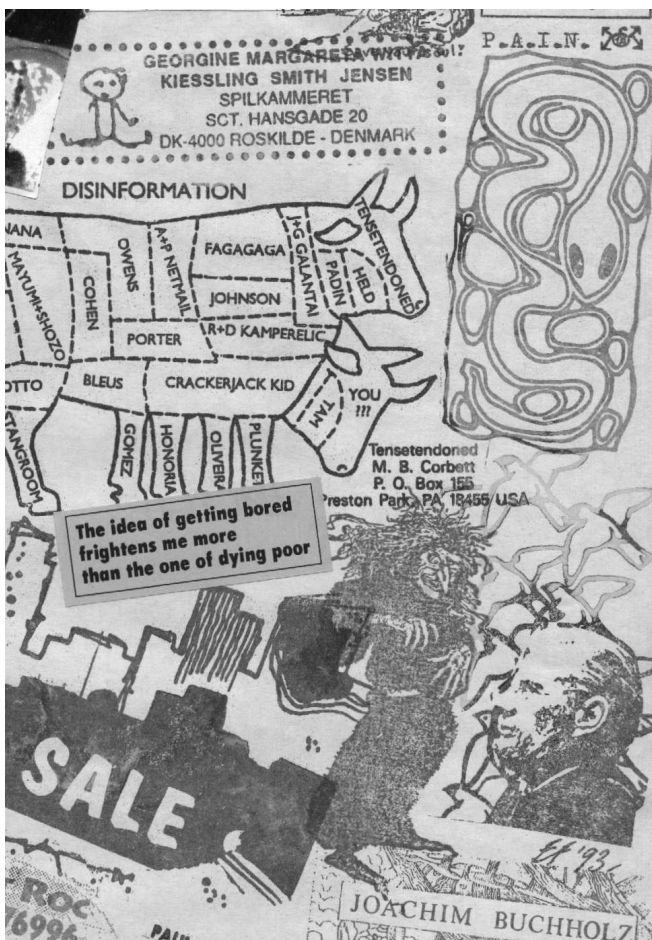
<http://www.sca-art.cz/agenturagh>

Koncem 60. a začátkem 70.let ovlivňuje podobu mail-artu zájem o razítka a razítkování. Shoduje se s dobovými pocity i s typickými znaky poštovního provozu. Aršík známek se překvapivě podobá grafikám a malbám Andyho Warhola rozmnožujícím stejný motiv. Opakovaní (reklam, plakátů, sloganů, značek) je pro naši dobu příznačné. Výtvarní umělci vytvářejí prvá autorská razítka, vzniká odnož mail-artu - stamp-art.

Japonec **Ryosuke Cohen** (1948) vytváří od roku 1985 z doručených razítek rozměrné sestavy. Na barevném xeroxu je v nákladu 100 až 150 kusů kopíruje, jako originální grafické listy posílá zpět všem zastoupeným autorům. Xerox se mezitím stal uznávanou technikou, Ryosuke Cohen se svými (kolektivními) díly zúčastnil mnoha mezinárodních výstav. V posledních letech dotváří tisky samolepkami, grafiky tak proměňuje v jedinečná díla. Součástí každé zásilky je adresář umožňující navázat účastníkům osobní vztahy.

Mail-artová síť se podobá mozku s obrovským množstvím vzájemně propojených nervových buněk. Ryosuke Cohen nazval tuto možnost umělecké komunikace BRAIN CELL - MOZKOVÁ BUŇKA. Vytvořil i další pojem - COPY LEFT, v překladu Bez autorských práv, BEZ COPYRIGHTU. V poštovním umění zatím neexistují autorská práva, do svého díla může každý použít cizí práce, parafrázovat je, komentovat a pozměňovat, jako vlastní mail-art posílat dalším poštovním umělcům. Společným úsilím tak často vznikne forma a obsah, na který by jednotlivci ani nepomysleli. Dnes má Cohenův Brain Cell 5.000 členů v 80 zemích.

Ryosuke Cohen:

Když Andrei Tisma a Nenad Bogdanovic rozeslali jako poštovní umění otisk razítka se slovem NO-ISM, chtěli naznačit, že v mail-artu neexistuje žádný převládající umělecký směr. Anglické NO ale v

japonštině znamená MOZEK. Ryosuke Cohen jejich pojem beze změny přebíral, naplnil dalším významem - bez mozku či bez rozumu. Svůj NO-ISM rozesílá po celém světě jako varování před globální krizí a ekologickou katastrofou.

„Denně dostávám spoustu věcí faxem, poštou, e-mailem, nebo internetem: pohledy, xeroxy, koláže, kresby, počítačovou grafiku, katalogy, fotografie, kazety... To mi dává fantastický rozhled a zároveň ukazuje, jak různorodé mohou být autorské přístupy a vyjádření. V poštovním umění jsou všechny -ismy smíchané. Není divu, že se tam neobjeví a nepřežije žádná ideologie. Zakladatel poštovního umění Ray Johnson prohlásil, že mail-art není umělecké hnutí, spíš megatrend měnící naše vědomí.“

V 80. letech se poštovní umělci začínají osobně navštěvovat. Jako první přijíždí v roce 1985 do východní Evropy další Japonec - Shozo Shimamoto. Ryosuke Cohen začíná cestovat o dva roky později. Do České republiky dorazil loni v srpnu.

Jiří Hůla

